

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslani knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljivo pošljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravništvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Kako se goji v šo'i sočutje. — Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk. — Botanični listi. — Fizikalni poskusi v narodni šoli. (Priloga.) — V zadevi „zaveze slovenskih učiteljskih društev“. — Poročilo o pošiljativah itd. — Dopisi. — Razne stvari. — Inserati.

Kako se goji v šoli sočutje.

Das ist die schönste, geheime Verbindung der Menschen, wenn jeder darauf denkt, die kurze Lebenszeit, die er hier neben dem andern zubringt, diesem, soviel er vermag, mit allem Guten und Schönen anzufüllen.

Auerbach.

Ne bomo sodili pesimistično, ako sedanji čas imenujemo čas materijalizma in samopašnosti. Blagi čuti, ki človeka odlikujejo, se ne morejo razvijati, sebičnost in trdosrčnost jih navadno zadržuje. Tako je tudi sočutje in milosrčnost do bližnjega dandanes kaj nenavadnega. Kako to, mi lahko kdo zavrne, ali se ne sliši in ne bere čestokrat, da je ta ali uni toliko daroval za uboge in nesrečne? „To je vse pesek v oči“, pravi Stritar, „tisto nabiranje po časnikih, tiste zastave in igre vbogim na prid, sama ničemurnost in samopridnost, pravo zasmeševanje uboštva!“ Mnogokrat se pa tudi brezsrčnost prav očitno kaže. Stritar očita bogatinom tako-le: „Vam gre jed še le takrat prav v slast, ko vidite stradajoče berače v kotu. Drdrati se v pozlačenem vozu tako, da koleša blato mečejo mimogredočim v obličje, to je še le pravi vrhunec veselja!“

Bogastvo torej ni zavetje sočutja. — Za reveža pa je v sedanjem času boj za obstanek golega življenja tako težaven, da v borbi za vsakdanji kruh mnogokrat bližnjega ne mara. V domači hiši se po tem takem za gojo sočutja malo ali nič ne skrbi. Ljudska šola! tebi zopet izročimo to lepo nalogo v izvrševanje. Tvoje delovanje bo tudi v tem obziru brez dvombe plodonosno. Da je goja sočutja za človeško življenje jako važna, o tem nikdo ne bo dvomil. Sočutje je podlaga in vir vdanosti, prijateljstva in ljubezni.

Lessing pravi: „Sočutljiv in milosrčen človek je najboljši; sposoben za vse človeške kreposti“. —

Nastane sedaj prašanje, kako naj reši šola svojo nalogo.

Da se zamore gojiti sočutje, je potrebno, da občuje človek s človekom in z naravo, ki ga obdaja, kajti le na ta način bode spoznal tuje veselje in gorje, in začel sočutiti. Naša skrb bode, da učenci, ki vstopijo v šolo, ne ostanejo samotni, da se marveč v prijateljstvu oklenejo drug drugega, da pa tudi občue-

jejo z naravo; da živali in rastline ne smatrajo le kot naše sužnje, ki našim potrebam služijo, marveč kot bitja, ki tudi čutijo, bitja, ki človeka razveselje.

Govorili bomo najprej o občevanju naše mladine z naravo. V tem nas učenci, posebno v prvih letih, sami podpirajo; saj se za nič ne zanimajo tako, kakor za naravo, ki nas obdaja, posebno za živali. Kako se veselje že nad podobami živali, kako natančno opazujejo žive! Poprašujejo, kako živé, kaj jim ljubi, kaj jim škoduje itd. Posebno se zanimajo za domače živali, za živali v vrtu, v gozdu. Ne motimo nedolžnih otročjih nazorov; ne govorimo prezgodaj o tem, kako služijo raznim potrebam, da nam včasih tudi škodujejo. Za to je pozneje čas. Če se na to oziramo, moramo tudi povedati, da jih je treba usmrtiti. Izvrstno sredstvo za gojo sočutja nam podaja naravopisni pouk. Da bo dosegel svoj namen, mora nam predočevati kolikor mogoče živali živé. Otroci naj opazujejo čudapolno vravnavo in posebnosti raznih živali in rastlin. Treba je, da predočujemo živali v raznih položajih, tudi tedaj, če trpé. Pokažimo jim pri priliki ptiča, ki je vnesrečil, in ki bo brez naše pomoči moral poginiti. Ozirati se moramo tudi na one živali in rastline, koje se navadno ali prezirajo, ali celo zaničujejo. Opozorujmo učence na mravljo, na črviča, na pohlevno vijolico itd. To se najlažje godi pri izletih. Pri tej priliki hočem nekaj besedi spregovoriti o imenitnosti izletov v vzgojevalnem obziru. Šolski vrt ne bo služil temu namenu. Pri vstanovi šolskega vrta vladalo je posebno stališče. Za mnogovrstno opazovanje, ki nam je treba, je šolski vrt preozek; če bo prilika, podali se bomo na prosto, na polje, v log, na hrib. Nevednež bo sicer vihal z nosom in rekel: „Čemu je tega treba! Škoda za čas, ki se potratil!“ Ta ne pomisli, da se narava in bitja v naravi ne dajo opazovati iz knjig. Neposredno opazovanje rastlin in živali v naravi bolj služi našemu namenu, kakor poučevanje med pustimi stenami. Na Nemškem so takovi izleti na ljudskih šolah organizovani in gotovo z dobrim vspedom. Govori in poteguje se v novejem času mnogo za vstanovo pouka v morali.

Ne vem, če izleti v prosto naravo ne bi blažili boljše srca naše mladine, kakor vedno moralizovanje. Kaj se pri takih sprehodih opazovati da, je prav mnogovrstno, in ko bi hotel vsega omeniti, ne bi prišel do konca.

Posebno v spomladi, če narava razprostré vso svojo krasoto, je najprimernejša priložnost, mladini vcepiti čut in ljubezen do narave in njenih bitij. Kako vplivajo krasni pomladanski dnevi na človeško sreće, nam lepo izrazi Stritar z besedami:

„Oj gozd prijazni, Bog te sprimi
In mehko tvoje mladovje!
Ko zrem te spet po dolgi zimi
Veselo vriska mi sreće.

Mladó, krepkó se zopet čuti
Ko vidi vse okrog živó;
In mladi čuti v njem peruti
Na dan razpenjajo krepko“.

(Dalje sledi.)

Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.

Iz latinskega jezika preložil prof. Fr. Brežnik.

(Dalje.)

Poglavje 12.

Zakaj ima prosto ljudstvo nestrokovnjake za bolj duhovite kakor učene govornike?

Tudi tega ne bi zanikal, da imajo ljudje dostikrat nestroko vnjake za boljše govornike; to napačno mnenje pa izhaja prvič od onih, ki zmatrajo stvari brez umetnega pristavka za vplivnejše, češ, da se kaže v razlomljenju, trganju in vlačanju večja moč nego v odpiranju, razvozanju in peljanju. Saj imajo ti ljudje orožja neveščega gladjatorja, ki v borbo dere, in borea, ki se z vso telesno težo na napaden predmet vleže, za hrabrejšega; dočim se pogostokrat tudi ta z lastno močjo porazi in roka gibčnega nasprotnika njegov silen napad odvrne. A v tej stroki se nahajajo stvari, ki neveščake čisto naravno varajo; tako zmanjšuje umetna razdelitev govora, da-si je v pravadah zelo vplivna, na vitez spretnost, in nevednost se višje ceni nego olikanost in neurejene stvari se zdé bolj blagoglasne nego umetno sestavljene. Vrh tega so si vrline in napake v nekem oziru sosede, zatorej se ima opravljivec za odkritosrčneža, predrznež za junaka, zapravljivec za radodarneža. Pa neveščak očitneje opravlja in češče deloma na rovaš sprejetega varovanca, včasih tudi na svoj. Tudi s tem si pridobi ljudi, češ da ljudje zelo radi to slišijo, česar sami ne bi bili hoteli povedati. Drugič se tudi oni manj izogiblje nevarnosti z ozirom na izraževanje, ter brezumno poskuša; vzbog tega se včasih pripeti, da tisti kaj velikanskega najde, ki vedno pretirano išče; pa to se redkokrat zgodi in ne odškoduje gotovih napak. Tudi zaradi tega se vidijo nekaterim nestrokovnjaki boljši govorniki, ker vse povedó; učenjaki pa le izbrane stvari prednašajo in nikdar čez mero. Nadalje, ker se ne brigajo za vtemeljenje svojih trditev. In tako se ognejo nenaklonjenosti raziskavanj in dokazov pri skazenem okusu ljudstva in se le s tem pečajo, kar ugaja ušesom poslušalcev če tudi s pomočjo nepoštenih sredstev. Tudi misli same, po katerih edino hrepenijo, se bolj odlikujejo, dočim je vse okoli njih grdo zanemarjeno; kakor bliščijo lučice ne v senci, kakor Cicero¹⁾ pravi, ampak posebno v temi. Naj se tedaj le imenujejo, kakor se poljubi, duhoviti, pa to je gotovo, da si vešče govornik tako pohvalo v sramoto šteje. Vendar je treba priznati, da tudi olika nekaj odvzame, kakor pila hrapavim, brusni kamen tumpastim stvarjem in starost vinu; a ona odstrani napake, in le za toliko se je ono, kar je olika opilila, zmanjšalo, kolikor je boljše postalo. Pa tudi s kretanjem in izgovarjanjem se poganjajo ti za dobro ime vrlega govornika. Kajti oni povsodi kričé in vse, kakor sami to imenujejo, s povzdigneno roko iztulijo besneči v silnem semtertja tekanju, sopihanju, ošabnem kretanju in majanju glave. Sklepanje rok, bitje nog ob tla, trkanje na stegno, prsi in čelo, vse to čudovito vpliva na prosto ljudstvo; dočim ne razume strokovnjak samo v govoru mnogih stvari skrajšati, spremeniti in razvrstiti, ampak posebno pri prednašanju vsaki barvi govora potreben kret telesa priličiti, in je rad skromen in hoče kot tak veljati, če je

¹⁾ O govorn. III, 26.

kaj pomisleka vredno. A tisti govorniki imenujejo to moč, kar je bolje rečeno sila; dočim vtegneš včasih ne samo takih igralcev ampak tudi, kar je sramotnejše, učiteljev najti, ki se po kratkih govorniških vajah ne brigajo za teorijo, kakor jim notranjost pové, daleč okoli kričijo in one, ki so oliko večjo čast izkazali, bebce, suhoparneže, strahopetneže in slabovedneže imenujejo, kakor baš kaka grda psovka prileti. Pa jaz onim čestitam, ki so brez truda, brez teorije in brez šolanja zgovorni; a jaz, ki sem učeniški posel vže zdavna odložil in tudi foru se odpevedal misleč, da naj častneje moje poslovanje končam, dokler me še ljudje zahtevajo — jaz se hočem v moji brezdelici tolažiti z raziskavanjem in popisovanjem takih stvari, ki bodo mladenčem zdravega razuma koristile, mene pa gotovo razveseljevale.

P o g l a v j e 13.

Katere meje ima umetnost?

A nihče naj od mene ne zahteva takih pravil, kakoršna so premnogi strokovnjaški pisatelji spisali, da bi tako rekoč neizogibljive in neizpremenljive zakone prednašal učéci se mladini; pričinja se vsekako z uvodom in ta mora nekakošen biti, potem sledi povest, na to pravilo za pripovedovanje za tem glavni stavek ali, kakor nekaterim ugaja, opis, na to preporne točke v določenem redu in drugo, česar se nekateri tako silno držé, kakor da ne bi bilo prav to drugače napraviti. Sevéda bi bila retorika čisto lahka in malenkostna stvar, ako bi se dala v eno in kratko pravilo spraviti; pa večina pravil se izpreminja po predmetih, času, okolščinah in po potrebi. In zatorej je za govornika najvažnejša stvar premišljevanje, ker se mora mnogovrstno in po doličnih razmerah ravnati. Kaj? Boš li vojskovodji zapovedal, kedar bo bojni red napravil, da naj tukaj čelo postavi, tukaj krili na obeh straneh naprej pomakne, tukaj konjenike pred krila namesti? To bo morda prav pametna taktika, kolikorkrat bo mogoča; pa vzpreminjala se bo po naravi kraja, če bo n. pr. hrib nasproti stal, ali reka, če se ji bojo griči, gozdi in druge nepriličnosti vstavljale. Spremenila jo bo sovražnikova posebnost in položaj trenutka; sedaj se bo treba bojevati z ravnim, sedaj s postranskim bojnim redom, sedaj s pomožnimi četami, sedaj z legijo, včasih bo tudi vgajalo hrbet pokazati, kakor da bi bežali. Torej bodo stvari same učile, je-li uvod potreben ali odveč, ima li biti kratek ali daljši, naj se li ves govor k sodniku govori ali s pomočjo kake figure do koga drugega obrne, naj se-li pripovedovanje okrajša ali obširno razpréde, ima li biti neprestano ali razvrščeno, naj se-li vrši v naravnem ali spremenjenem redu. To isto velja o zaporednosti prepornih točk, ker se pogostokrat pripeti, da v taisti točki koristi sedaj to sedaj ono raziskavati. Saj ona pravila niso bila potrjena po zakonih ali ljudskih vkrepih, ampak korist jih je izumila. Jaz sicer priznavam, da so ta govorniška pravila koristna, drugače bi jih tudi ne bi spisoval; ako nam bo pa baš ista korist kaj drugega svetovala, se bomo te držali ne oziraje se na pravila učiteljev.

Jaz bi najbolj to-le veleval in na to brez nehanja opozarjal¹⁾: na dve stvari naj se govornik pri vsakem nastopu ozira, kaj da se spodobi in kaj da koristi. Pa dostikrat koristi v onem določenem in vkoreninjenem

¹⁾ Verg. Aen. III. 436.

redu mnogo kaj izpremeniti in včasih je dostojno, kakor pri kipih in podobah vidimo, da se obleka, obraz in postava izpreminjajo. Kajti ravno stoječa podoba najmanj zanima; saj je vendar podoba, s celim obrazom nasproti obrnjena, z visečimi rokami, se stisnjenimi nogami, nevkretno delo od nog do glave. Ona obratnost ali, da bolje rečem, gibčnost vdihne tudi kipu življenje in čut. Zatorej niso vse roke po enem kroju vpodobljene in v obrazu se nahajajo mnogovrstni izrazi. Nekatere podobe predočujejo tek in naglost, druge sedé ali slonijo na čem; te so nage, one oblečene, nekatere na oba načina sestavljene. Kaj je tako zamotanega in trudapolnega kakor je znani Mironov ¹⁾ metalec diska? In vendar če bi kdo delo kot slabo izvršeno grajal, ali ne bi bil tak človek o umetnosti malo poučen, v katerej sta baš novost dela in težavnost hvalevredni? Tako zanimivost in prijetnost povzročujejo tudi figure, ki se nahajajo ali v mislih ali besedah; one nekoliko navadno pospremenijo in v tem sestaja njihova vrednost, da se oddaljijo od vsakdanje navade.

Na podobi se vidi navadno cel obraz; vendar je Apel ²⁾ Antigona le od ene strani naslikal, da bi napaka zgubljenega očesa podobe ne kazila. Kaj? Ali ne bomo v govoru nekaterih stvari zakrili, bodi-si, da jih ni treba pokazati, bodi-si, da se ne dajo primerno izraziti? Tako je storil, kakor menim, Timant ³⁾ iz Kitna na oni sliki, s katero je Tejskega Kolota prekosil. Ko je bil namreč pri žrtvovanju Ifigenije Kalhanta žalostnega, Uliksa žalostnejega naslikal in Menelaja v taki žalosti, kakoršno more umetnost sploh izraziti: je, porabivši vse stopinje žalosti in nezmožen očetov obraz primerno naslikati, njegovo glavo zakril in vsakemu opazovalcu prepustil očetovo žalost presoditi ⁴⁾. Ali ni temu podoben Salustijev ⁵⁾ izrek: „Menim namreč, da je bolje o Kartagini molčati, kakor malo povedati?“ Zatorej sem se vedno prav malo ravnal po pravilih, ki se *ἡθρολογία* imenujejo, t. j. (da jih tako dobro, kakor morem, preložim) *universalia* ali *perpetualia* ⁶⁾. Kajti le redkokrat se izumi pravilo, katero se ne da

¹⁾ Miron, rojen v bojotskih Elevterah, slaven kipar, bil je součenec Fidijev in Polikletov pri Ageladu. Upodabljal ni posebno bogov marveč atlete in živali. Izmed kipov, ki so predstavljali metalec diska, je bil njegov kip najboljši.

²⁾ Apél bil je glasovit grški slikar v dobi Aleksandra Velikega. Posebna vršina njegovih slik je bila milota, *χάρμις*: sploh se je on bolj odlikoval po najvišji dovršenosti v tehniki, kakor vzornosti predmetov. Najlepša izmed njegovih slik je bila ona, ki je predstavljala boginjo Artemido, obdano od žrtvujočih devic, in pa ona, na katerej se je Afrodita iz morja dvigala.

³⁾ Timant iz Kitna, ali iz Sikjona bil je sodoben Parazijev in Zevksov. Najlepša Timantova slika je bila ona, ki je predstavljala žrtvovanje Ifigenie. V starem veku se je trdilo, da so se Timantove slike bolj vganiti dale, kakor se v resnici predstavljale, ker so zelo mnogovrstne in idealne predmete predočevale.

⁴⁾ Tako soglasno poročajo in sodijo: Ciceron (or. c. 22), Plinij (XXX, 10, 36) in Valerij Maksim (VIII, 11). Less'ng je v Laokoontu drugega mnenja. Da je Timant Agamenanonovo glavo zakril, ni bila kriva nevzmožnost niti umetnikova niti umetnosti, ampak umetnost ima svoje meje in teh ne sme umetnik prekoračiti. Prevelika žalost, ki se v tem slučaju pristojno Agamemnonu kot očetu, se kaže v izkrivljenem obrazu, ki je vselej grd. Umetnik pa se je moral ukloniti lepoti, prvemu načelu umetnosti. Torej je to zakril, kar bi bilo zoper lepoto.

⁵⁾ Salust. Iug. c. 19.

⁶⁾ Občna pravila.

na nobeno stran omajati in podreti. Pa o tej stvari bom na dotičnem mestu obširneje razlagal. Mimogredé želim, da se mladenči ne zmatrajo za dosti poučene in podkovane z pravili strokovnjakov, če katero kratko šolsko knjigo o zgovornosti na izust znajo. Zgovornost nastane iz velikega truda, iz neprestanega učenja, mnogovrstnih vaj, premnogih poskusov iz globoke razumnosti, in iz neustrašljive pričujočnosti duha. Sevéda jo tudi pravila pospešujejo, vendar le tedaj, če kažejo široko pot, ne pa posameznega tira; kdor bi mislil, da od tega tira ne sme odstopiti, ta bi moral baš tako nevkreten postati kakor oni, ki po vrvi hodijo. Tako zapustimo dostikrat od vojakov napravljeno cesto, da jo po stranski poti vdarimo; in če od hudournikov podrti mostovi ravno pot ovirajo, je treba po ovinkih hoditi in če vrata gorijo, bomo poskusili skozi steno uiti. To je zelo obširno, mnogovrstno in skoraj vsak dan novo delo, katero se z besedami nikdar ne bo dovršiti dalo. Vendar bom poskusil to sestaviti, kar je o tej stvari znanega, kar je najizvrstniše, in če se bo bolje zdelo kje kaj spremeniti, dodati ali odvzeti. (Dalje sledi.)

Botanični listi.

(Spisal Fr. Kochek.)

VI.

Znano je, da nekatere rastline rasto na določnih krajih in da je njihova rast zavisna od kakovosti tál, od visočine nad morsko gladino in še mnogih drugih uvétov. Tako razločujemo n. pr. evetano nižav, hribov in planin. Osobito višje gore imajo svoje posebne rastline, ki dajo časi poseben značaj célemu pogorju in katere botaniki radi pohodijo.

Mrzlica (1019m), jeden višjih vrhov Savo-Savinjskega gorovja, se sicer ne more kósati z raznimi inimi velikani, a njena flora je vendar vrlo zanimiva. Zatorej — dragi tovariš —, če vtegnoš, spremljaj me začetkom meseca junija na-njo, da-si ogledava njene cvetke.

Ko sva nekaj časa sopihala navkreber mimo Kamnika, prideva na vzhodno pobočje Mrzlice same. Ob lepi kameniti poti, ki pelje skozi gost, strm in z nizkim drevjem porasel gozd, razveseli naju krasna modra rastlinica, **planinski popovec** (*Calamintha alpina* L., *Alpen-Bergminze*), ki ima mnogo ležečih ali kvišku spenjajočih se stebel z malimi, jajčastimi, priostreaimi in nasprotnimi listi. Modra cvetna cev je dvakrat daljša od spodej napete, dlakaste čaše, ki ima še 13 reber in grlo z lasci zaprto.

Tam oglejva si nizek grm, katerega so polne vse pustopoljane južnih apenih planin. To je **reličevina** (*Cytisus radiatus* Koch = *Genista radiata* Scop., *strahliger Geissklee* ali *Ginster*), ki ima nasprotno stoječe, oglate veje. Nasprotni, trojnati listi so zelo ozki in dolgi. Po 5—10 rumenih, metuljastih cvetov stoji v peceljnatih glavicah. Cveté le začetkom junija. Lansko leto našel sem pa 8. septembra vže drug cvet na jednom grmiču.

Sredi prodnate poti našla sva **čopasto konjsko podkev** (*Hippocrepis comosa* L., *schopfiger Hufeisenklee*). Trpežna korenika poganja mnogo pri tleh

razraslih, kratkih stebel, ki tvoré časi céle trate. Listi so neparoma pernati, listièev 9—15, ki so mali, narobe-jajèasti ali podolgasto-okrogli, goli. V kobulu je 5—8 rumenih cvetov, podobnih ónim šolnicam Marije device.

Prikrevsala sva na lepo senožet, kjer raste arnika, tudi brdnja ali kokoviènik imenovana, in mehurnat svišè ali svedrec.

Arnika (*Arnica montana L.*, gem. *Wohlverleih*) ima pritliène, jajèaste ali podolgasto narobe jajèaste liste s 5 žilami. Steblo je do 5dm visoko, žlezato-dlakasto ter ima 1—2 para nasprotnih, ozkih cvetov. Brdnja raste najraje na vlažnih pogorskih travnikih, a nahaja se tudi v nižavi pri Grižah in drugod. Arniko pozna národ dobro, ker mu rabi v zdravilo (off. rad. et flor. *Arnicae*).

Mehurnat svišè (*Gentiana utriculosa L.*, blasiger *Enzian*) ima enojnato ali le malo vejnato steblo, do 15cm visoko. Pritlični listi stojé v rožici, stebelni so pa podolgasti in nasprotni. Časa je napihnjena, krilato-oglasta, podolgasto-jajèasta. Rob cvetne cevi je zgorej moder kot nebo.

Na moèvirnem kraju senožeti vidiš **tresetko** ali **žiljko** (*Tofieldia calyculata Wahlbg.*, *Sumpf-Tofieldie*), ki ima pritliène, ozke in dolge liste, nalik perunikam, le da so manjši. Do 20cm dolgo cvetno steblo ima 1—2 kratka lista in podolgasti klas rumenih cvetov. Perigon ima 6 listièev in 6 prašnikov.

Sedaj jo zavijeva v strm gozd ter korakava blizu eno uro na vrh gore. Mej potom zasledila sva **gorski glavinec** (*Centaurea montana L.*, *Berg-Kornblume*) z lepimi nebomodrimi cveti. Liste ima travnato zelene, spodej pajèevinasto dlakaste, podolgate, s celim robom, kateri še tekó po steblu nizdol.

Tu naletiš na **rumen grahor** (*Orobus luteus L.*, *gelbe Walderbse*), ki je podoben spomladanskemu grahoru, samó da ima rumenkaste cvete, ki stojé redko na dolgih pecljih. Listi imajo po 4 pare jajèastih, priostrenih, svitlo zelenih listièev.

Tam opaziš pa talina in planinšèeka, ki tudi ljubita gozdno senco.

Orlicalistnat talin (*Thalictrum aquilegifolium L.*, *akeleiblättrige Wiesensraute*) je do 1m visok. Ima 2—3krat trojrate ali celó večkrat pernate liste, ki so podobni listom orlice. Cvetni peclji so razgranjeni v lat podoben kobulu. Prašniki dolgi in lila barve.

Gozdni planinšèek (*Homogyne silvestris Cass.*, *Wald-Alpenlattich*) je iz rodú socvetek kakor gorski glavinec. Steblo ima $\frac{1}{2}$ visoko, dlakasto s 1—3 cvetnimi glavicami. Listi so srèasto-okrogli, krpati. Rudeèi ovojek (*Hülle*) je za polovico krajši od cvetov.

Zgoraj na robu gozda blizu vrha našla sva belo in vretenastolistnato šmarnico ter skalno robido.

Bela šmarnica (*Convallaria Polygonatum L.* = *Polygonatum officinale All.*, *Salomonssiegel*) je podobna mnogocveteèi šmarnici (*Convallaria multiflorum*), samó je nekoliko manjša, komaj do 3dm visoka, doèim una zraste do 6dm visoko. Premenjalne liste ima široko jajèaste. Iz pazušnice visita po 1—2 bela cveta.

Vretenastolistnata šmarnica (*C. verticillata L.* = *P. verticillatum All.*, *wirtelblättrige Weisswurz*) pa ima 3—5 zelo ozkih listov, v vretenu stoječih. Po več belih cvetov visi iz vsake pazušnice.

Skalna robida (*Rubus saxatilis* L., *Felsen-Brombeere*) nima bodljik. Korenika poganja malo nizkih stebel s trojnatimi in bledo-zelenimi listi. Po 2—3 cveti na tankih pecljih stojé v kratkih grozdih.

Omeniti še so **črni kozji parkeljci** (*Lonicera nigra* L., *schwarzes Geisblatt*). To je nizek grmič s podolgstimi listi. Po dva škrlatna cveta na 2krat daljših pecljih imata spodej zarasli plodnici, kakor navadna **pesikovina** (*L. Xylósteum* L., *gem. Heckenkirsche*), ki je v nižavah bledo-rumenkasto cvetela meseca aprila in maja ter ima škrlatne jagode.

Par korakov še skozi gozd in vže stojiva na vrhu Mrzlice. Na zahodni strani je gozd nekoliko izsekan ter nama daje krasen razgled. Tam na zahodu vidiya čestite gole in kamenite glave Solčavskih planin: Ojstrico, Babo, Rinko, Grintovec, Raduho; dalje proti severu Sv. Uršo, Pohorje z Veliko kapo itd. itd. Pred nama pa leži divna Savinjska dolina s čednimi vasicami in mnogimi cerkvami, obrobljena od nižjih gor. Oči se ne morejo nagledati lepote prirodnih. Zatorej

„Nižave sin, pridi vrh planin!“

da me bodeš razumel, če te zagotavljam, čim

„Više pridem, više priti

Srce moje hrepeni.“

Poglejva še na južno stran. Korakaje po pobočju drugega vrha najdeva na senožeti vse polno kranjskih lilij („Pop.“ str. 168), ki imajo po 2—5 cvetov, kar se drugod redkeje nahaja. — Pred vsem vzbudi pa najino pozornost do 1m visoka rastlina z velikimi, širokimi listi. To je **bela čemerika** (*Veratrum album* L., *weisser Germer*). Lepi beli cveti s šesterodelnim perigonom in 6 prašniki sedé na razgranjenem vrhu. Čemerika je zelo strupena rastlina; iz nje se prideluje strup veratrin, katerega zdravniki mnogo rabijo.

Na robu nad južnim pobočjem iznenadila naju je **travnatolistnata perunika** (*Iris graminea* L., *grasblättrige Schwertlilie*), ki ima tudi mečaste, črtaste liste, ki so mnogo daljši nego cvetno steblo. Perigon je bel z vijoličastimi žilami, žrebelj rudeč z rumenimi črtami.

Od toč vidiva rudarske kraje Hrastnik in Trbovlje, od zadnjega se vé le rudarske kočé, nanizane po hribu blizu rudokopa. Tam zadej vabi naju pa krajnski Kum z dvema cerkvicama na pohod. Oglejva še razne druge kranjske gore, potem pa na drugi, ali recite tretji vrh Mrzlice.

Ko sva pobrala **planinsko rožo** (*Rosa alpina* L.), ki ima lepe rudeče cvete, liste s 7. lističi in brez truja, greva nekoliko nizdol na precej dolgo sedlo.

V gozdu oglejva si **črnaž** (*Allium ursinum* L., *Bären-Lauch*), ki ima do 4dm visoko, zgorej golo in oglato steblo. Po dva dolgopeceljnatá lista sta podolgasto suličasta. Krovni list dvodelen, perigon sneženo bel, kobul z mnogimi cveti ploskven. Vsa rastlina smrdi po česnu.

Na sedlu opažiš pa **avstrijski jetičnik** (*Veronica austriaca* L., *österreichischer Ehrenpreis*). Vsa rastlina je fino dlakasta. Steblo k višku, kratko peceljnatá listi pernato razdeljeni, cveti lepo modri.

Na južnem pobočju pod sedlom vidiš pa obilico visokih rastlin. To je **beli morodek** ali **zlatika** (*Asphodelus albus* Mill., *weisser Asfodill*). Korenika

ima vretenaste gomolje. Široko črtasti listi so pritlični. Steblo do 1m visoko, golo, na vrhu gost in dolg grozd belih cvetov. Raste le na kranjskih in južnotirolskih gorah, cvete maja in junija.

Beli morodek je rastlina srednjezeemske cvetane (mediterranea Flora) ter za štajersko cvetano popolnoma nova!*)

V zadevi „zaveze slovenskih učiteljskih društev“

V 7. št. „Pop.“ prosil je osnovalni odbor „zaveze“ vsa p. n. slovenska učit. društva, naj mu sigurno pošljejo do 15. junija t. l. pomisleke o načrtu pravil ter natanjčni imenik svojih članov.

Temu pozivu se je žal odzvalo le še malo društev. Zahtevane stvari dobil je osnovalni odbor le od „Sežanjskega in Koperskega učiteljskega društva“ ter pomisleke o načrtu pravil pa od „Šmarijsko-rogaškega učit. društva“. — „Savinjsko učit. društvo“ pa nam je javilo, da je pravila vzprejelo brez premene.

Kaj pa ostala slov. učit. društva? Zakaj ne vstrežejo želji osnovalnega odbora ter mu tako njegovo vspešno delovanje le ovirajo? Stvar je toli nujna, a slov. učiteljstvo kaže neko mlačnost, ki je lepi nameri le v kvar.

Prosimo tedaj še enkrat vsa p. n. slov. učit. društva, naj pošljejo imenike svojih članov in svoja pravila točno do 1. avgusta t. l.

Pravila „zaveze“ poslal je osnovalni odbor začetkom julija visoki vladi v potrjenje, katera bodo v teku jednega meseca rešena.

Prvo glavno zborovanje „zaveze“ misli osnovalni odbor prirediti vsekakor letos okoli 14. in 15. septembra v Ljubljani, da se takrat „zaveza“ definitivno osnuje. Zato opozorimo vsa slavna p. n. slov. učit. društva, naj do 10. avgusta t. l. izvolijo svoje delegate ter je osnovalnemu odboru naznanijo. Učit. društva, ki imajo do 10 članov, volijo enega delegata; ona, ki imajo 10—20 članov dva delegata; ona, ki imajo 20—30 članov tri delegate itd. (Na vsakih 10 članov voli se eden delegat.) Opozorimo pa vže sedaj vsa p. n. slov. učit. društva, da isti delegati, ki se po 10. avg. naznanijo osnovalnemu odboru, ne bodo imeli pravice, vdeleževati se sej delegacije. Ako koje slov. učit. društvo ne zboruje več meseca avgusta, naj priredi izvanredno sejo, ali pa dotični odbor izvoli delegate.

Nadalje prosi še osnovalni odbor vsa slov. učit. društva in sploh vse tovariše, naj nam do 1. avgusta t. l. naznanijo govore in nasvete, kateri pridejo pri glavnem zborovanju na dnevni red. Za vsak govor naj se imenuje tudi namestnik ako bi referent bil slučajno zadržan vdeležiti se zborovanja.

Osovalni odbor se trdno nada, da bodo p. n. slov. učit. društva točno držala obrok, ki je stavljen, ter tako dejanski pomagala vresničiti in oživotvoriti osnovo prepotrebne „zaveze“. Na vse dopise, zadevajoče zgorej omenjene zadeve, ki dojdejo osnovalnemu odboru po 1. avgustu t. l., se ne bode več oziralo, da se tako delo osnov. odboru ne otežkoči.

Vse druge zadeve glavnega zborovanja „zaveze“ objavil bode osnovalni odbor pozneje. Vsi dopisi radi „zaveze“ naj se pošiljajo pod naslovom „Armin Gradišnik, učitelj na Hrastniku ob južnej železnici“ ali „Fran Kocbek, učitelj v Žalcu poleg Celja“. —

* * *

*) Beli morodek našel je na Mrzlici prvi prof. Kunitz iz Celja, dne 2. junija t. l. — Ko sva z g. Petriček-om 17. junija obiskala Mrzlico, bila je ista rastlina vže precej ocvetela. To je doslej jedino znano nahajališče redke rastline.

Ob jednom osnovalni odbor „zaveze“ predstojništva raznih p. n. učiteljskih društev iskreno prosi, da za **letos** vpošljejo čim prej mogoče za vsakega svojega člana po 10 kr. Ta donesek seveda je za zdaj le provizoričen, kajti o njega kolikosti definitivno sklepala bode delegacija. — Gmotne podloge pa nam je nujno treba. Troškov za razne pisarije, koleke itd. je vže precej, tudi prireditve prve glavne skupščine bode nekaj stala; v to pa je treba novcev, katerih nedostaje osn. odboru niti Celjskemu učiteljskemu društvu, katero je itak doslej vsa denarstvena bremena, ki je je povzročilo oživotvorjenje naše „zaveze“, s hvalevredno požrtvovalnostjo nosila.

Poročilo

o pošiljativah za „Prvo slovensko stalno učilsko razstavo“
Pedagogiškega društva v Krškem.

(Dalje.)

Glasbena Matica v Ljubljani je poslala: 1. Glasbena Matica, I. zvezek. Nedvéd: Mili-kraj; Ipavic; Danici; Foerster: V tihi noči; Gerbic: Mojemu rodu. — 2. II. zvezek. Foerster: Slava Slovencem; Nedvéd: Moja rózica; Stöckl: Opomin k petju; Foerster: Svet. — 3. III. zvezek. Foerster: V spomin A. Janežiču. — 4. IV. zvezek. Zbirka slovenskih napevov. — 5. V. zvezek. Zbirka slovenskih napevov. Cena 1 gld. 40 kr. — 6. VI. zvezek. Ipavec: Zvončki ubrani. — 7. VII. zvezek. Zbirka slovenskih napevov. — 8. VIII. zvezek. Zbirka slovenskih napevov. — 9. IX. zvezek. Zbirke slovenskih napevov. — 10. X. zvezek. Foerster: Zbirka slovenskih narodnih pesmij. — 11. XI. zvezek. Nedvéd: Vojaci na poti. Cena 45 kr. — 12. XII. zvezek. Nedvéd: Štirje slovenski napevi. Cena 40 kr. — 13. XIII. zvezek. Foerster: Osem napevov. — 14. XV. zvezek. Foerster: Njega ni! Cena 40 kr. — 15. XVI. zvezek. Zbirka slovenskih napevov. — 16. XVII. zvezek. Nedvéd: Oblakom, Na goro, Nazaj v planinski raj. — 17. XVIII. zvezek. Foerster: Ah, ni li zemljica krasna? Domovina, Naše gore. — 18. Lavorika. I. del. — 19. Lavorika. II. del. — 20. P. Hribar Avg.: Zdihljeji k Mariji Devici. — 21. P. Hribar Avg.: Oče, pojdite domú! — 22. Fr. Krežma: Moje sanje. Romanca za gosli s spremljevanjem glasovira. — 23. Stöckl: V spomin Anici. Koncertna mazurka za glasovir. — 24. Nedvéd: Sv. Devici Mariji v čast. — 25. Nedvéd: Slava Stvarniku. Maša prva za moški zbor. — 26. Burgarell: Nazaj v planinski raj. Samospev. — 27. Nedvéd: K tebi srca povzdignimo. — Maša druga za moški zbor. — 28. Nedvéd: Darlo. Samospev. — 29. in 30. Žirovnik (Narodne pesni z napevi. I. in II. zvezek. — 31. Gerbič: Milotinke. Samospevi. — 32. Nedvéd: Kranjska dežela. — 33. Fajgelj: Sveta maša. — 34. Foerster: Teoretično-praktična klavirska šola. — 35. in 36. Fajgelj: Predigre za orglje ali harmonij. — 37. Nedvéd: Slovo. Pesen. — 38. Foerster: Venec Vodnikovih in na njega zloženih pesnij. (Dalje sledi.) G.

Dopisi.

Iz Ljubljani. Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je imelo dne 27. junija svojo XIX. sejo. Navzočni: Prvomestnik Toma Zupan. Odborniki: Ivan Hribar, Matej Močnik, Luka Svetec, dr. J. Vošnjak, Anton Žlogar. Vsled službenih zadržkov opravičena: Dr. vitez Bleiweis, Andrej Žumer. — Blagajnik poroča o denarnem stanju. Večina podružnic je poslala svoje doneske. Nekaj denarja naložilo se je v koroško posojilnico, ki se je zglasila; jednako se pošlje tudi drugim, ako želé. — Tajnik poroča o tekočih zadevah ter o izvršitvi sklepov od zadnje seje. — Sklenilo se je praznovati 40letnico cesarjevo v družbenih zavodih, kakor tudi blag dan družbenih zavetnikov sv. Cirila in Metoda. — Velika skupščina bode v četrtek dne 19. julija na Ptuju. Vljudno se pozivljajo vsa podružnična načelnštva, da pravočasno, kolikor še niso, dpošljejo poročila o stanju podružnic za glavni izkaz ter naznanijo svoje zastopnike, oziroma pooblaščenca za skupščino. — Več podpor v denarju, knjigah in učilih je zagotovljenih dotičnim prosileem. — Po § 16 izstopijo letos naslednji izžrebani gg. odborniki: Dr. Josef Vošnjak, Matej Močnik, Andrej Žumer, Ivan Murnik. —

Iz št. Pavla v savinski dolini. Dne 21. junija imelo je „Savinsko učiteljsko društvo“ v proslavo štiridesetletnice vladanja našega presvitelega cesarja svoje slavnostno zborovanje v Letušu. Vže ob 9. uri zjutraj jeli so se zbirati udje, gostje in pobožni okoličani okoli tamošnje cerkvice, ki stoji na prijaznem kolmecu, s katerega s vživa diven razgled po širni savinski dolini. Ob 10. pričela se je slovesna (levitirana) sv. maša, kojo je daroval velečastiti gospod Bohinc, dekan v Braslovčah, in pri kateri je pel učiteljski zbor. Po končanej službi božji podali smo se v dvorano gostilne Puncerjeve, ki je bila tem povodom prav okusno ozalšana. Predsednik pozdravi v otvorilnem nagovoru soude in častite goste, zlasti pa gospoda Tomaniča kot zastopnika duhovenstva, ter jim zakliče „Dobro došli“. Potem nastopi g. Reich, ki je namesto obolelega g. Gabršek-a prevzel slavnostni govor. V gladkej besedi raztolmači pomen današnje slavnosti ter nariše v kratkih potezah zgodovino prevzišene cesarske rodbine. Omenivši najslavniše čine, ki so jih članovi habsburške dinastije doprinesli, opiše vrline sedanjega vladarja ter dokaže, da mu med sovrstniki ni najti para. Naposled izreka željo, da bi nam previdnost božja še mnogo let ohranila diko evropskih vladarjev ter v ta namen zakliče Nja Veličanstvu trikratni gromoviti „živijo“, ki je burno odmeval po dvorani.

Zapisnik zadnjega zborovanja se odobri. Predsednik objavi nastopne dopise: Zahvalno pismo g. Jamšek-a v Rajhenbergu za čestitko, ki jo je prejel povodom odlikovanja telegrafičnim potom. Pismo G. Gabršek-a na Vranskem, zadevajoče nja odsotnost pri današnji slavnosti. Pismo g. Kelca v Novištifti, v kojem obžaluje, da se v Rečici zborujoče učiteljsko društvo za gorenjo savinsko dolino ne more vdeležiti slavnosti, ker je bode danes g. nadzornik s svojim pohodom počastil. Tajnik prečita pravila zaveze slovenskih učiteljskih društev, ki se po nasvetu g. Sadnik-a en blok vsprejmó. Zdjaj nasvetuje g. Meglič, da se predavanje „O petju“ zarad pozne ure preloži na prihodnje zborovanje ter naj le še blagajnik poroča o gmotnem stanju društva. Temu nasvetu se pritrdi. Gmotni položaj društva je precej vgoden kajti račun izkaže mal prebitek. Nazadnje predlaga g. Farčnik, naj društvo pristopi „Slovenskemu pevskemu društvu“ v Ptuj, kar se jednoglasno vsprejme. S tem je bil dnevni red rešen in seja se zaključí.

Zdjaj se je vršil skupen obed, pri katerem se je sprožila marsikatera dobra napitnica. Pa tudi petje in prijateljski razgovori so nam vedrili glave in sree, dokler ni napočil večerni mrak.

Od Gornjega grada. Dne 21. junija t. l. imelo je učiteljsko društvo za okraj Gornji-grad v prijaznej Rečici svoje redno zborovanje. Navzočih je bilo lepo število udov in jeden gost. Po pozdravu navzočih in opominu k zločnemu in krepkemu delovanju izrazi predsednik, g. učitelj J. Kele svoje obžalovanje, da nas vsled prevelikega službenega posla ni mogel naš občepriljubljeni c. kr. okrajni šol. nadzornik, g. Janko Trobej sè svojo navzočnostjo počastiti.

Potem prednaša g. Škoflek iz Mozirja — kljubo svojej bolehnosti — prav temeljito „o petju v narodnej šoli“, za kar je žel občo pohvalo. Po precej živahnej debati o tem predmetu sklenolo se je, potom javnosti na to delovati, da vsa slovenska uč. društva o tej stvari svoje mnenje izrazijo, ter v obravnavo pri okraj. uradnih konferencah spravijo, da konečno po vis. naučnem ministerstvu dobimo potrjene takšne šolske pesmarice, ki pedagogičskim načelom ne nasprotujejo in so tako sistematično vrejene, kakor recimo: računice. G. Škoflek je obljubil svoje nazore o tem predmetu v „Popotniku“ in morebiti tudi v „Uč. Tovarišu“ objaviti.

Ker je osobito učiteljstvu po trudapolnem delu razvedrila treba, kakor ribi vode, sklenolo se je, da hočemo tudi mi, akoravno ne preštevilni, pri in po svojih zborovanjih, pa tudi pri drugih priložnostih razveseljavati se s petjem, in v to svrho bil je g. Škoflek soglasno pevovodjem odbran.

Z nazori uč. društva ptujsk. o „Slomšek-ovej nagradi“ se popolnem strinjamo.

Kakor drugi, hoče tudi naše učiteljsko društvo slovesno obhajati spomin 40letnega slavnega vladanja Nj. Veličanstva, preljubljenega nam vladarja. Da to patrijotično svojo dolžnost tem veličastneje zvršimo, sklenolo se je, da se pri prihodnjem zborovanju, katero se ima vsekakor še pred uradno učiteljsko konferenco vršiti, in sicer v Šmartnem, dogovori in sklene vspered, po katerem se ima dotična slovesnost ravnati.

Ker je bil s tem vspered okoli 3 ure trajajočega, živalnega in v marsičem vsposbudljivega zborovanja dokončan, sklene predsednik sejo, zahvaljevaje se vsim za njihov požrtvovalen trud, odkritosrčno želeč, da se prihodnjekrat vsi društveniki zborovanj vdeleževali bodo.

Po zborovanju razveselili so nas sè svojo navzočnostjo obče spoštovani in priljubljeni g. Turnšek, g. Jeraj in domači g. kateket. Reči smem, da nobenemu ni žal, kdor je bil ta dan v našej veselej družbi. Na skorajšnje svidanje!

Od štajersko-hrvaške meje. (Konec.) V I. delu svetuje odbor, naj se § 11 premeni takó, da vlada samó odobrava knjige za razne šole, ne pa da bi jo sama predpisavala, t. j. sestavljala, izdavala in v šole uvajala, kajti le javna konkurenca v šolski literaturi zamore vpešno vpljivati na razvijanje šolstva.

V II. delu prosi odbor, naj se učiteljice porablajo najbolj v dekliških šolah, in le v potrebi samo v I. in II. razredu mešanih šol.

III. del razpravlja, naj bi se učitelji takoj po dovršenih studijah definitivno nameščali, izpiti pa takó uredili, da bi učit. pripravnik na koncu 2. leta napravil 1. izpit (zrelosti), na koncu 4. leta pa 2. izpit (sposobnosti). Prvi izpit obsegal bi naj predmete, ki se učé v prvih 2 letih, drugi pa oné, ki se predavajo v zadnjih 2 letih in se raztegajo le bolj na praktične vaje.

To je vže zahteval priznani hrvaški pedagog St. Basariček v svoji zanimivi razpravi „O pripravi osposobljivanja pučkih učitelja“. (Glej „Napredak“, št. 1 in 2, „Popotnik“ t. l. str. 76—77).

IV. § 88 vstanovlja, da se mladeniči, svršivši véliko gimnazijo ali realko, pripuščajo k učitelj. izpitu za mestne šole, ako so vsaj eno leto prebili na učiteljišču. Odbor pravi, da bi bilo bolje, ako bi se za te kakor tudi za ljudske učitelje, ki bi hoteli napraviti óni izpit, osnoval posebni enoletni tečaj na učiteljišču v Zagrebu.

V. Učitelji za učiteljišča imenovali naj bi se po največ iz kroga ljudskih učiteljev, ker bi se po § 91 lahko nameščali tudi taki učitelji, ki ne poznajo delovanja v ljudski šoli. — To se žal pri nas v Avstriji često dogaja.

VI. del govori o odškodnini za stanovanje, katera naj bi znašala 20% od redne plače, kakor pri drugih uradnikih. Vladna osnova zakona odmerja le 100 gld. sploh. Ta spomenica prav krepko povdarja, namreč: „...dočim je obće poznato, da se n. pr. u Zagrebu, Osijeku, u Sisku, u Varaždinu ni za 200 for. ne dobiva pristojan stan (stanovanje), a za 100 for. dobar stan ni za konje, a kamo li za ljude“.

V VII. točki naglašá odbor, naj bi učiteljem ostala posestva, darovana posameznim šolam, katera § 122, al. 3 odjema. S tem bilo bi mnogo učiteljev materijelno poškodovanih.

XII. del se pa poteguje za učiteljice, katerim naj bi v interesu javne morale kakor tudi šole same bilo dovoljeno omožiti se. — Akoravno je „Napredak“ t. l. prinesel obširno razpravo „O udaji učiteljica“ iz peresa znanega in marljivega pisatelja D. Trstenjaka, ipak hoče osnova vzkratiti učiteljicam óno pravo.

Zlasti konec „spomenice“ je toli jedrnat, da ga naj doslovno navedemo: „Ovim bi, Visoki Sabore, u glavnom izcerpljene bile tegobe (težave) i želje hrvatskoga pučkoga učiteljstva, koje se podpisani Visokoistemu podastrijeti (vložit) usudjuju. Podpisani su uvjereni, da će na razpravu podnešena zakonska osnova, ako ju nepromijenjenu Visoki Sabor usvoji, upravu porazno (pobijalno-

niederschlagend) na naše učiteljstvo djelovati, jer bi tako prihvaćenim (vzprejetim) zakonom ono u svojih najbitnijih interesih ubitačno (pogubno) oštećeno (poškodovano) bilo, te bi to u mnogom pogledu nazadno djelovalo na cijelo naše školstvo, osobito u starom provincijalu, gdje je sedanji još u kreposti stojeći zakon za učitelje u predležćim pitanjima postavio mnogo povoljnije prilike. Imenito se je bojati, da bi u ovoj smernoj predstavi navedene tegobe u našem učiteljstvu ugušile (zadušile) svaku volju k vlastitomu napredku i omlitavile (oslabele) svaki polet za idealnim ciljevima svojega plemenitega zvanja. Mi smo pako duboko osvjeđočeni, da je Visoki naš Sabor uvijek baš o tome velikodušno i patriotično nastojao (trudil se), kako da nam naš narod što uspješnije i što bolje na polju obće kulture i prosvjete napreduje, te da u tome doista (za res) neće ni sadanje Visokopoštovano narodno Zastupstvo manje velikodušno i patriotično biti.“

Spomenico sta podpisala za odbor gg. J. Filipović (prvosednik) in Gj. Kuten (tajnik).
Boril.

Iz Slivnice. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico priredilo je letos 7. junija izlet z rednim zborovanjem v Fram.

Ob 8. začeli so se zbirati učitelji in gostje v prijaznem kraju, ki si je ogrnil praznično obleko. Druge tovariše pa, ki so prišli z vlakom, pričakovali in pozdravili so na postaji v Račah gg. načelnik društva, predsednik šolskega sveta in občinski predstojnik v Framu, ter spremili na vozih v Fram. — Gg. tovariši in šolski prijatelji iz ptujskega okraja so nas v nepričakovanem številu veselo iznenadili, nasprotno pa smo marsikaterega naših društvnikov pogrešali, katerega smo sigurno pričakovali. Ob 10. uri podali smo se v krasno okinčano šolsko poslopje, iz katerega so nas gospodične Framske posule s prekrasnimi evetličnimi šopki.

Predsednik, g. Pirkmajer pozdravi navzoče s primernim nagovorom. Zatem se prečita in odobri zapisnik zadnje seje ter se obznanijo društvu došli dopisi.

Druqa točka dnevnega reda je bila domovinska črtica „Fram nekđaj in sedaj“. — Poročevalec g. Pirkmajer je s svojim zelo zanimivim predavanjem razvil pred nami zgodovino Frama. Že v 12. stoletju se Framski grad imenuje kot trdnjava z dvema stolpoma ob konceh in z obzidjem. Pokazal nam je tudi sliko te trdnjave, katero je prejšnji tamošnji nadučitelj, g. Hren, v šolsko kroniko naslikal. Niže pod gradom nastale so hiše in vas. Leta 1532. so Turki tuđi ta grad z vso močjo napadli a brez vspeha. Pravi se, da je grad blisk uničil. Iz ostalega zidovja se je zgradilo oskrbniško poslopje, v katerem so začetkom tega stoletja še viničarji stanovali, katero pa se je potem prezidalo v sedanjo šolsko poslopje. (1873. l.)

Od bivših tukajšnjih učiteljev se imenujejo: Čeh, Schein, Domajenko, M. Vučnik in A. Hren.

Govornik nam je prečital tudi pesen: „Frauheimska“, katero je zložil bivši tamošnji kaplan Oroslav Caf. Pesen popisuje prav živo lepo lego in rodovitost Frama ter marljivost njegovih prebivalcev. Stara cerkev, podružnica nekđaj slivniška, stala je že v 12. stoletju. Leta 1786. postala je župnija in pred 10. leti se je sedajna cerkev v gotičnem(?) slogu postavila.

„Še ena beseda k reformi računstva“ bila je 3. točka, o katerej je poročal g. Leske. Četrta točka: „Kaj se šoli očita in kaj učitelji na to odgovarjajo“ razpravljal je g. F. Majcen prav obširno in jedernato ter smo njegovim skoraj eno uro trajajočim razpravam z največjo pazljivostjo sledili. Za svoj veliki trud, katerega je imel pri nabiranju građiva je tudi žel zasluženno priznanje vseh društvnikov in g. načelnik se mu v imenu navzočih še zató posebno zahvali.

Med zborovanjem nas je počastil sè svojim obiskom e. kr. okrajni zdravnik g. dr. Leonhard. — Ker je dobil g. Hrastnik zaradi bolehnosti daljni odpust, bil je zapisnikarjem enoglasno g. Koletnik izvoljen.

S tem se konča zborovanje in sešli smo h skupnemu obedu v gostilno Stampf-na, kjer je bilo kaj živahno in veselo. Vršile so se razne napitnice. V prvi vrsti se je napivalo našemu presvitlemu cesarju, zatem g. Leonhard-u, kateri je nas se svojo navzočnostjo počastil itd. Sviranje godbe, prijetno petje in zanimivi govori so se vrstili tako, da nam je čas le prehitro minul. Težko smo se ločili od preljubih gostov in šolskih prijateljev ter se razšli na duhu in telu okrepčani na vse strani.

F. K.

Novice in razne stvari.

[Presvitli cesar] podaril je krajnemu šolskemu sovetu v Ljutomeru 4000 gld. za zgradbo nove šole ter milostljivo privolil, da se ta šola sme imenovati „Franc Jožef-ova šola“; šolski občini Preborje v kozjiškem šolskem okraju pa je presvitli cesar za gradbo šole podaril 250 gld.

[Odlikovanje] Nj. Velič. presvitli cesar je ljudskemu učitelju v Žičah, gosp. Mihaelu Teran-u podelil srebrni križec s krono za zasluge. — Mi starosti učiteljev konjskega šolskega okraja na tem zaslužnem odlikovanju iz srca čestitamo!

[Zrelostni izpiti.] Na tukajšnem učiteljsku se je podvrglo zrelostnemu izpitu 16 javnih gojencev in 4 privatisti. Od teh je dostal eden izpit z odliko, 17 jih je dobilo spričevalo zrelosti in dva (privastita) sta odstopila. — Na mariborskem gimnaziju se je oglasilo k maturi 15 osmošolcev. Od teh so dostali 5 izpit z odliko, 7 jih je dobilo spričevalo zrelosti, 2 morata skušnjo ponavljati, 1 pa je propal na jedno leto. — Na celjskem gimnaziju je od 20 abiturijentov delalo jih 6 izpit z odliko, 12 jih je dobilo spričevalo zrelosti, 2 pa morata ponavljati.

[Strokovni šoli za lesno obrt, za šivanja čipek in za umetno vezenje v Ljubljani] otvorili se bodeta tekom meseca oktobra. Dyorni svetnik Exner in sekciski svetnik Lind, katera sta spremljala deželnega glavarja namestnik, cesarski svetnik Murnik in župan Grasseli, ogledala sta pred kratkim prostore v Virantovi hiši, za katere se je tudi komisija izrekla. Vodstvo obeh šol izročilo se bode g. prof. Ivanu Šubic-u, ki pride najbrže že tekom meseca avgusta v Ljubljano.

[Obrtne šole na Kranjskem.] Naučni minister izdal je ukaz, v katerem potrjuje podpore za obrtne nadaljevalne šole na Kranjskem za leto 1888. Po tem ukazu dobode nadaljevalna šola v Kočevju 150 gld., v Kranju 250 gld., v Ljubljani 2000 gld., v Trzinu 350 gld., v Novem Mestu 430 gld., v Kamniku 350 gld.

[Matica hrvaška] hoče letos dati svojim članom za 1887. l. 9 knjig, ki bodo kmalu dotiskane in se pričnejo potem takoj razpošiljati.

[Vrtnarstvo] s posebnim ozirom na obdelovanje in oskrbovanje šolskih vrtov“ po naročilu kmetijskega ministerstva spisal Gustav Pirc, tajnik kmetijske družbe kranjske. S 180 podobami. Ravno v svet poslana knjiga bode dobro došla vsem sadjerejem, zlasti pa bode vstrezala učiteljem pri napravi in obdelovanju šolskih vrtov. Pisana je v lehkó razumljivem jeziku ter je pouk pojasnjen z izbornó izdelanimi podobami. Tisk in papir oboje je lično. Cena ji je 1 gold.; za ude c. kr. kmetijske družbe kranjske in za gg. učitelje vseh slovenskih šol pa le 75 kr. Za pošto je pridjati 10 kr. — O tej prepotrebni knjigi spregovorimo še obširneje.

[Šolske pemi], nabral in izdal Gabrijel Majcen. — Druga stopnja te zbirke, katera obsega na podlagi II. berila 48 mičnih pesmi za šolsko mladež, je ravnokar izišla. (Glej oznanilo na zadnji strani današnjega „Popotnik-a“.) Tudi ta snopič Majcen-ove zbirke bode učiteljem in učencem dobro došel in mi ga prav toplo priporočamo.

[Jos. Stritarja zbranih spisov] je izišel ravnokar 51. snopič, obsegajoč: „Vino“, „Želodec“, „Sol“ (govori v veseli družbi), „Sreča“ (podoba iz otročjega življenja) in „Ko bi človek vse videl in vedel“.

Vabilo. „Pedagogičsko društvo“ bode imelo svoj letošnji občni zbor dne 23. julija ob 1. uri popoldne v gostilnici g. Ruperta v Krškem. Vspored. 1. Poročilo o društvenem delovanju. 2. Pregled letnega računa in volitev treh pregledovalcev računov. 3. Volitev sedmerih udov v društveno vodstvo (odbor). 4. Določitev letnega prineska in cene „Pedagogičskemu letniku“. 5. Nasveti. K obilni vdeležbi vabi vljudno odbor.

Vabilo. Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj zborovalo bode dne 19. julija, ob 10. uri počenši, na Vidmu s tem-le vspešnim: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Pogovor o predmetih letošnje uradne konference in sicer: a) Ali je potrebno predelati sedaj rabljene slovensko-nemške jezikovne knjige in po katerem načrtu naj bi se to preosnovanje izvršilo? b) Katerim branjem rabljenih beril se da pouk o zdravstvu prilično prisnovati? c) Kaj se namerja s šolskimi vrti in kako se naj uredijo, da se doseže njihov smoter? 4. Nasveti. K obilni vdeležbi vabi odbor.

Javna zahvala. Gospod Matjaž Podgorelec, načelnik tukajšnjemu krajn. šolsk. svetu in gospod Martin Ivanuša, krajni šolski ogleda, kupila in podarila sta našej šoli mnogo prav lepih učnih pripomočkov, za koji blagodušni dar se vrlima podpirateljema šole na tem mestu najprisrčnejše zahvaljuje.

Šolsko vodstvo na Humu, dne 7. julija 1888.

Anton Kosi, tačasni voditelj šole.

NATEČAJI.

Štv. 412.

Učiteljska služba.

Definitivno ali provizorično podeli se učiteljska služba na sedaj še enorazredni ljudski šoli na **Runci**, z dohodki IV. plačilnega reda in s prostim stanovanjem.

Prosilci naj svoje prošnje tudi z dokazom o sposobnosti za podučevanje v katoliškem veronanku vložijo do **15. avgusta t. l.** pri krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet Ormuž, dne 30. junija 1888.

1-3

Predsednik: *Marek s. r.*

Štv. 182.

Podučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli pri **sv. Antonu** blizu **Reichenburga** se umešča mesto podučitelja z dohodki po III. plačilnem razredu in prostim stanovanjem (1 izba) definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci za to mesto naj svoje redno obložene prošnje vložijo potom predpostavljenejega okr. šolskega sveta do **konca julija t. l.** pri krajnem šolskem svetu pri **sv. Antonu**, pošta Reichenburg.

Okr. šolski svet v Sevnici, dne 18. junija 1888.

Predsednik: *Dr. Wagner s. r.*

Štv. 396.

Podučiteljsko mesto.

Na četverorazredni ljudski šoli (z 1 paralelko) v **Hrastniku** se umešča provizorično podučiteljsko mesto z dohodki III. plačilne vrste.

Prosilci in prositeljice za to mesto naj vložijo svoje redno obložene prošnje potom predpostavljenejega okr. šolsk. sveta do **15. avgusta t. l.** pri krajn. šolskem svetu v **Hrastniku**.

Okr. šolski svet v Laškem trgu, dne 1. julija 1888.

Predsednik: *Netoliczka s. r.*

Štv. 200.

Podučiteljsko mesto.

Na četverorazredni ljudski šoli v **Sevnici** se umešča mesto podučitelja z dohodki po III. plačilnem razredu definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci za to mesto naj svoje redno obložene prošnje potom predpostavljenejega okr. šolskega sveta vložijo do **10. avgusta t. l.** pri krajnem šolskem svetu v **Sevnici** ob Savi.

Okr. šolski svet v Sevnici, dne 30. junija 1888.

Predsednik: *Dr. Wagner s. r.*

ŠOLSKE PESMI

Ravnokar so prišle na svetlo:

ŠOLSKE PESMI,

nabral in izdal Gabrijel Majcen.

— II. stopnja. — Cena 20 kr. —

Kdor jih želi dobiti poštne prosto po pošti, naj pošlje po nakaznici 22 kr. — Gg. učiteljem, kateri bi knjižico, ako dobi aprobacijo vis. c. kr. ministerstva, v večjem številu širili mej mladino, dobé pri 12. eno po vrhu. — Tretja stopnja se že tiska.

Theodor Kaltenbrunner,

trgovca s knjigami, umetninami in muzikalijami v Mariboru a. Dr.

C. kr. priv.

največja avstrijsko-ogrsko tovarna harmonijev

Al. Hugo Lhota v Kraljevem Gradcu (Česko)

priporoča svoje najbolj znane harmonije po najnižjih cenah (eleg. salonske harmonije, oreh., 3. reg.) od 70 glđ. višje in jih razpošilja franko na vse železniške postaje avstrijsko-ogrsko monarhije.

Prečastiti duhovščini in p. n. častitemu učiteljstvu tudi na mesečne obroke po 5 glđ. Vplačilo naprej (na obroke) le 10 glđ. Stalna razstava nad 100 harmonijev najnovejše sestave. — Ilustrirani cenilniki gratis in franko. — Jamstvo 5 let.

 S pričujočo številko nastopi „Popotnik“ II. polletje svojega IX. tečaja. Vljudno vabimo vse one predplatnike, katerim je naročnina potekla, da jo v pravem času obnovijo. **Nujno pa prosimo vse one prejemnike lista, ki nam za letos še niso nič naročnine dopostali, ali jo še celo od prej dolgujejo, da se svojej dolžnosti v kratkem odzovejo,** da zamoremo tudi mi svoje dolžnosti do tiskarne redno izpolnjevati.

Upravništvo.